

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΤΗΝ ΕΡΣΕΚΑ

Βρισκόμαστε στο διάστημα, το μεταξύ των δύο Βαλκανικών πολέμων.

Ο Καστάδι ήταν ένας Ίταλος με κάτι χονδρά μουστάκια, που στάζανε λύγδα!

Εγώ ήμουν λοχίας, επί κεφαλής άποστολήματος, που παρακολούθησα την Διεθνή Έπιτροπή, που είχε πάει για να εξετάσει την... γλώσσα του λαού και τον έθνισμό, και να επιδικάσει την τύχη της Βορείου Ήπειρου, είτε έτσι, είτε αλλιώς. Ή στην Ελλάδα δηλαδή, ή στους Αρβανίτες! Έτσι κι' εγώ και το άποστολιά μου είμαστε υπό τις διαταγές της Διεθνούς Έπιτροπής, που άποτελείτο από προσέξοντες και άνοτερούς άξιοματικούς, όλων των Δυνάμεων, οι οποίοι, πρῶτον και άνωτερον άξιοματικά, δέν γνωρίζανε—εξέτος του Γάλλου—ούτε Έλληνικά, ούτε Αρβανίτικα!...

Έτσι τις πληροφορίες των τις έφαιναν από τον Μπελίνσκι της Ανστρίας και τον Καστάδι της Ίταλίας, οι οποίοι γνωρίζαν μὲν Έλληνικά, άλλα άσχεταμεν από τα πάντα, μέσα στη μεγάλη λύσσα που τους είχε πάσει—κατά διαταγή των Κυβερνήσεων των, βέβαια—να άποκόψουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κομμάτι από την Ήπειρο και να το δώσουν στην Άλβανία, γιατί είχε μιά Κυβέρνηση και των δύο αυτών γλωσσολόγων άνω τις σχέδια και τις δικές της πω-βλίφεις.

Κατά βάθος και οι δύο αυτοί σ' ένα συμφωνούσαν :

Νά ζουτσουρρέψουν την Ελλάδα!

Ξεναγός της Διεθνούς αντί της Έπιτροπής, της Έπιτροπής, λέμε, με την άποστολή των άλλων...συστηματορική, γιατί χωρίς δική, χωρίς τιμή, χωρίς ντροπή, καταδικάζαν πληθύνοντες δόλοληρους, ήταν ο Βασίλαχος ο Μελιάς, Άλαχος τότε και τώρα στρατηγός.

Υποδιοικητής δὲ πολιτικός της έπαρχίας Κολωνίας, ο Ρέντης, ο κατόπιν ύπουργός των Έξωτερικών.

Ο Καστάδι ήταν ένας φασαριάς Ίταλός, με κάτι μονάστια στυμμένα και χονδρά, που πάντοτε—δὲν ξέρο και εγώ πως τα κατάρρενε—ήταν γεμάτα λύγδα!

Έβανε τὰ νύχια του για να βρή άφορμές κατά της Ελλάδος, κατά των ελληνικών Άρχων, κατά των Ήπειρωτών, κατά παντός δικού μας.

Μιά φορά, παρ' όλιγο να άναστατώσει την Εύρωπη, καταγγέλλοντας ότι άνακαίλωνε κανόνια δικά μας κορυμένα μέσα σε μιά... αλλη! στο Λιασοβιά.

Τα κανόνια αυτά δὲν ήταν άλλο τίποτα, παρὰ κάτι κούτσουρα από δέντρο, κομμένα από καιρό, μαρμαριμένα από τη βροχή και τους άνεμους και άρμυμένα μέσα στην αλλη.

Έλεγε γίνει δηλαδή κομμάς, άλλα εμάς μας ένοχλοῦσε κάθε μιά στιγμή και για κάθε ψόφλο πρήμμα.

Εμένα ιδιαίτερός δὲν με χώνενε.

Όποτε στά μάτια του δὲν ήθελε να με δῆ!

Γ' αυτό κι' εγώ όλο και μπροστά του βροσκόμουν.

— Άν δὲν τὸν σκάσεις, μορέ, μοι έλεγε ο Μελιάς, θά σοφ... Ξυλόσω τὰ γαλιόνια!...

***

Όταν προφουρούσαμε πρὸς την Αΰλινα.

Ήταν ένας άπόμερος, τότε, έμπορικός συνοικισμός, με κάτι σπίτια μαύρα. Τόσο μαύρα ήταν τὰ λιθάκια τους, που, άν και τὰ εἶδα μέσα σε μιά άπέραντη ζωοπὸν λευκότητα, άκόμη ή μαυρίλα τους δὲν μου περνάει από τη μνήμη.

Όταν όμως Ξαναπήγα εκεί με την Έπιτροπή, ήταν φθινόπωρο, κάτι γλυκές και μαλακιές ήμέρες, δόλοληρη χαρά Θεού, που έπεφτε σάν ευλογία, έπάνω στην πολιχνη, με τὸν άπαλό, χρυσό ήλιο τὸ μικρό και κοκκινοῦ.

Τώρα τὰ σπίτια δὲν ήταν μαύρα πλέον. Άκτινοβολούσαν κάτασπρα στην άνθηλιά, θαυδόνοντα τὸ μάτι.

—Μά δὲν μου λέτε, σὰς παρακαλώ, έτοιμή εἶνε ή Έρσεκα ; ρώτησα τὸν Παπαδόγριανη.

—Μάλιστα, μὸν άπάντησε.

—Μά πως έγινε έτσι ; Άλοκοῦση μου ράνησε τὸν χειμῶνα, που περσίμαζε άποδὸ!...

—Τὴν άλλαξε ο Μανραντζάς!...

Πῶς τὸ βλεπὸ κάμε ο Μανραντζάς τὸ θαύμα αυτό ; Ίδου : Μερικοί εχομαρῆφρες μπέηδες, Τουρκαλιβανοί της Έρσεκας, μόλις μάθην πὸς έρχεται Ξεταστική έπιτροπή για να επιδικάσει τὰ μέρη εκείνα της Ήπειρου, σινεννοήθησαν με τὸν Σαλή-Μπουτκα, έναν πρῶην λήσταρχο και τότε ήγήθη τὸν Άλβανισοῦ, να ξεσπῶσουν τους γυφὸ Τουρκαλιβανούς και να κάνουν φασαρίες, για να άποδείξουν ότι έχει δόναμι ο Τουρκαλιβανισμός εκεί.

Άλλα τὰ μωρίστηκε δια αυτά ο Μανραντζάς. Πάνει λοιπὸν μιά μέρα όλων αυτών τὸς μπέηδες, που ὄς προειδοποιητικὸν ότι θά βγῶνε σε τὸ κλαδίς είχαν άφήσει τὰ μαλλιά τους άκονηφεντα, να γίνουν μακρῶνα, κατά την άντάρτυχη συνήθεια της έποχής εκείνης, τὸς καθένας ὄλους μέσα στην πλατεια της Έρσεκας και βάζει ένα Σαρκαστάνο, με ένα μεγάλο φραλίδι σιδερένιο, από εκείνα που κορυφώνουν τὰ τραγά, και τὸς...κολοκοῦφει ὄλους!...

Κατόπιν έκοψε σε καθέναν άπ' αυτών μιά σοοῦτα μεγάλη, σάν εκείνη που έχουν οι ὄδοκαφιστάι, και μιά βούρτσα τὸν άπορριποῦσε, και τὸς έβαλε να άσβεστούνουν όλα τὰ σπίτια της Έρσεκας και τὰ μαγαζιά!...

Γ' αυτό έλαμπε κατάλευκη σάν νύχην ή σποτενή Έρσεκα, και ήταν τὰ σοοκάνια της και οι δρόμοι καθαροί. Και μάταια πλέον ο Καστάδι άνέβαινε κάθε πρωί σ' ένα λόφο και περιέμενε τὸς Άλβανούς έπαναστάτες να γωνοῦν και να σφουροῦν από την Κολώνια των ελληνικό στρατό!...

Οι έπαναστάτες ήταν...άγκαζι : Σ α ο ὄ ν α ν ε τὸς δρόμους της Έρσεκας!...

***
Τὸ έργο της έπιτροπής ξεκοκοῦθησε εκεί με ξέσιν, με ζήλον και...χασιπομηρία.

Ο Μπελίνσκι και ο Καστάδι σκάζανε γιατί δὲν βρισκανε Άλβανισόνος.

Οι χωρικοί σ' όλα τὰ χωρία κλείνανε τὸς πόρτες και δὲν άφηναν την έπιτροπή να μπη μέσα στα σπίτια τους.

Με μέρα θά πηγαῖναν στο Κιαρεξέι, ένα φτωχό χωριό, ήσοχο και κρημιμένο σ' ενός λόφου τὸν κρημνὸ.

—Βοῦ αδελφέ, λέω τὸν Παπαδογιάνη, μοι δίνεις 2-3 Κρητικούς, από τὸς στρατιώτες σου, τὸς πὸ νέους που έχεις, για να τὸς πάρω στο άποστομά μου ;

—Τί τὸς θέλεις ;

—Καθὸς εἶνε έτσι άμοῦστακο, σάν ντροπαλά κοῦτσου, θά τὸς ντύσω γυναικεστὸ τὸ χωριό και θά τὸς βγάλω στα παράθια να μλοῦν Έλληνικά! Γιατί ή ντόπιες δὲν ντροπαλέζ και δὲν προβάλλουν διόλου!...

—Μην εἴθης τὸ μετὰ σου!...

—Έννοια σου!...

Σάν φτάσαμε στο Κιαρεξέι, κάτι δικοί μας πρόχαιτο μοῦ δόσανε κοστοῦμα γυναικῶν, μαφρες μικρονές μανητες, με τὸς ὄποιος ο στρατιώτες μισοσκαπάσανε τὰ πρόσωπά τους και τὸς κλείσανε στα πό ψηλά και γερά σπίτια τὸ χωριού, άφου άμπα-

Ο Μανραντζάς τὸς κοῦρεμε και τὸς έβαζε να σκουπίζουν την Έρσεκα!

—Άμε στο διάβολο κι' άσφε! μας!

Για να την δώσουν στους Άλβανούς!

Ο Μπελίνσκι

Τὴν Έρσεκα την ελα ἰδη στα 1912,

ΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΕΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Αποτελεσματικώτατο για να εξαλειφθή ή δυσάρεστη όσμη του «μαγαζιτικού» κρέατος, είναι το ξηρή άπλο μέσον: Τρίβετε ανάλογη ποσότητα καρβονίου σε λεπτή σκόνη, σκεπάζετε ισαλά με αυτή το κρέας απ' όλες του τις πλευρές, και το αφήνετε έτσι επί δυο ως τρεις ώρες. Το κρέας έπειτα θάγη έντελώς φρεσκοκρήνη, άν το ζεμαύνετε προσεχτικά με άφθονο ψυχρό νερό.

Αν αμφισβόλλετε για τη φρεσκάδα του πουλερικού ή του κυνηγιού τά όποια αγοράσατε, τά μαδάτε καλά απ' τά φτερά τους, τά καθαρίζετε, και τά άλείφετε από μέσα κι' απ' έξω με άφθονο χυμό λεμονιού. Κρί φανερά «μαγαζιτικό» άκόμη να είναι τό κρέας των, θά νοστιμίση εξαίρετικά και δέν θα είναι θλασέρο.

Όλες η οικοδέσποινες ξέρουν, ότι τό ζουμί άν ξαναφάση, διατηρείται πολλές ήμέρες χωρίς να «κόψη». Επίσης και τό γάλα, θρασμένο κατάλληλα, μπορεί να διατηρηθή δυο μέρες. Αν δέν ύπαρξη όμως πρόχειρο μέσο θρασμάτος των, άρκει να τους ρίζουμε λίγη διττανθρακική σόδα (biscarbonate de soude), για να επιτύχουμε τό ίδιο αποτέλεσμα.

Τά φάρια για να διατηρηθούν φρεσκοτάτα επί τρείς ήμέρες τών χειμώνα κ' επί 24 ώρες μόνον τό καλοκαίρι, άρκει να τά ζεματίσουμε μέσα σε άλατισμένο θραστό νερό, και να τά άφήσουμε σκεπασμένα έντελώς μέσα σ' αυτή την άλμη ως τή στιγμή που θά μαγειρευτούν.

Σας συνιστούμε ιδιαίτέρως τό κάτωθι εξαίρετο και προχειρότατο μέσον για την όριστική εξαλείψη όλων μαξύ των ποικίλων ένός σπιτιού!

Τό θρασό, πριν κοιμηθήτε, άφήστε στο μέρος που παρατηρήσατε ίχνη ποικίλων ένα πιάτο με καθαρό άλεύρι. Τό προτιμούν εξαίρετικά οι άσπιούμητοι αούτο «μουσαφιρδες», θά τό τιμήσουν την πρώτη θρασά και θά τό ράνε ελόκληρο κατά τη δεύτερη. Έσείς ύπομονετικά θά τους παραθέσετε και τρίτο πιάτο, την τρίτη θρασά, όποτε θά ρθούν-είδοποιημένοι καταλληλώς απ' τους πρώτους συναδέλφους των-όλοι οι ποικίλοι τό σπιτιού παιδιά!

Αυτό ήταν! Την τετάρτη θρασά θά βάλετε στο πιάτο ένα στρώμα από σκόνη ξερής, φρεσκοσημμένη ασθέσης, θά τό σκεπασετε με λεπτό στρώμα άλεύριου καθαρού, για να ξεγελαστούν απ' τη μυραδιό του τά λαίμαργα αούτα τρακτικά, και κατά τη νύχτα θά τό καταθρογθίσουν με τόση θύση ώστε δέν θά αντίληφθούν τίποτε. Σε λίγη ώρα όλοι οι ποικίλοι θά ψοφήσουν από φλόγαι των έντοσθων των.

Για να διατηρήσετε αούγα δίλων τών χειμώνα φρέσκα, κοσκινίζετε καλά ποσότητα άρκτη σάχτης, την θάζετε σ' ένα δοχείο και χώνετε σ' αυτήν τά αούγα. Προσέτε μόνον να σκεπάζωνται καλά, και να μην εφάπτονται τό ένα με τό άλλο.

Όταν κάνετε σολάτα από θραστές πατάτες, για να γίνη νοστιμωτάτη έφαρμότε με ξέρη αδάπανο και πρόχειρο μέσον: βάλτε στη φωτιά τών τέτζερη, στον όποιο θά θρασούν, κι' όσο να κοχλάση τό νερό του κρατήστε τις πατάτες με ψυχρό νερό θύσιωμένες. Έπειτα άπότομα τις ριχνετε στο κοχλαστό νερό, τις θάζετε όταν θρασούν καλά και τις ξεφλουδίζετε όσο τό δυνατόν πιό ζιωτές μπορείτε. Δέν φαντάζεστε πόσο αούτος ο ά-πλούστατος τρόπος τό θρασμάτος των θά τις νοστιμίση περισσότερο!

Τό μόνο πρόχειρο κι' άσφαλές γνώρισμα διαμαστιού γη-σίου, είναι η ίκανότη του να χαράζει τό γυαλί. Όλες η άλλες δοκιμές είναι πολύπλοκες, κ' ανέναν δέ ψεύτικο διαμάντι δέν μπορεί να χαράξη ύάλινα άντικείμενα.

Η διάλυσι που παρασκευάζεται με: Ύδωρ διυλισμένο de lumiere - corise 200 γραμ. Alcoolé de Fioravanti 50 > Γκόμα της Σεενγάλης, καλή 20 > καταπαρώνει τά μαλλιά μας, χωρίς να προσέξη καμιά δλάθη σ' αυτά η στο δέρμα μας.

Όταν δίνετε άγλαδιόνο γάλα ως τροφή σε μικρά παιδιά, μην ξεχνάτε να τό ανακατένετε προηγουμένως με ίση ποσότητα θραστού νερού, περιέχοντος τρία τοίς εκατό (3 τοίς %) ζάχαρι. Η προφύλαξη αούτη δέν φαντάζεστε από πόσα δυσάρεστα - κάθε φύσεως- μπορεί να σώση τά παιδιά σας.

ρόσσιμα καλά τις πόρτες. Και οι Κρητικοί, σαν...κοπέλλες λυγρές, κίτταζαν ψηλά από τά παράθυρά τους κάτω στο δρόμο, και κωμωγόναν! Σε λίγο, να κ' ο Καστάλι με την κουστωδιά του.

—Άμα εδός τά...κορίτσια, τό δάταζε 'Αλβανία — γιατί ήξερε και 'Αλβανικά και Βλάχικα — ν' άνοίξουν την πόρτα.

—Δέν ξερόνι 'Αρβανίτσια έμεις, τού είπανε η...κοπέλλες.

Τότε τους μίλησε 'Ελληνιστί :

—Άνοίξτε γρήγορα τις πόρτες, για να μη η έπιτροπή.

—Δέν άνοίγουμε. Άνδρες δέν βάζουμε στα σπίτια έμεις, τόμα που λείπει κ' ο πατέρας μας...

—Δέν άνοίγετε, τούς φώναζε ο Καστάλι, γιατί δέν ξέρετε 'Ελλη- νικά καλά...

—Έμεις μιλάμε 'Ελληνικά, άπάντησαν τά...κορίτσια, και θά δώ- σουμε κάμπιλογο και τού βασίληά του ίδιου, και δέν είμαστε άελάδες (άγελάδες), ούτε βόδια, σαν κα σένα !...

Ο Καστάλι στάθηκε κίπτος έκπληκτος στή...διάλεκτο τών Κρητών.

—Και τί 'Ελληνικά είναι αυτά ; φώτισε.

—Τόσο κοίτα (βόδι) είναι και συ και δέν καταλαβαίνεις να ξεδια- κρήνεις μά κούβινα πός είν' 'Ελληνική ; Άμε στο διάβολο και άηρέσέ μας !... άπάντησαν τά...κορίτσια.

Οι Κρήτες στρατιώτες είχαν διακαλεσθή καλά τί θά πούν και πός έπρεπε να μιλήσουν. Άλλά δέν είχαμε πρόβλημα και τά...Κρητικά. Για τότο ο κίνδυνος της άτοκαλύψεως άρξισε να γίνεται μεγάλος.

—Έσδοθό βόλτες, στενοχωρημένω, από κάτω στο δρόμο, μη ξέροντας πός να δώσω πέρας στη συζήτηση.

Έβλεψα, βόημα μια λύρα.

—Φύγετε από δω, φωνάζω θυμωμένος τάχα στίς...κοπέλλες ! Γκερ- μοτσακισθήτε μέσα γρήγορα... Έτσι μιλάνε, βρε, τά καλά κορίτσια σ' έναν ξένο τις έπιτροπής !...

—Δέν κατάλαβα τί θέλουνε να πούνε, μου λέει ο Καστάλι.

—Αιτές μιλάνε παρεφθαρμένα άρξια 'Ελληνικά, τού έξηγώ. Σου λένε να φύγεις, γιατί όσο λείπουν οι γονείς τους άνδρα ξένον δέν μιλάζουμε στο σπίτι τους.

Ο Καστάλι βλέποντας ότι δέν τόν συνέφερε να στέκεται και η λοιπή έπιτροπή εκεί και ν' άκούη παρεφθαρμένα άρξια 'Ελληνικά, είτε Γαλλιστί στους συναδέλφους του :

—Άς πάμε σ' άλλη γειτονιά. Έτοιότες έδοστέρα δέν άνοίγουν !...

Και η έπιτροπή τράβηξε γι' άλλου. Άλλά αυτός έστάθηκε εκεί και κίτταζε έπάνω, τά κορίτσια. Στά- θηκα κ' ένός, για λόγους...ύπηρεσιασούς.

Ο Καστάλι κίτταζε τά άρρενωπά πρόσωπα τών νέων Κρητών, με τά μεγάλα μαύρα μάτια, τά βα- ρθιά και τά γραμμένα φρύδια...

—Δέν λίστανα, μου λέει, νάχη η 'Ηπειρος τέτοιες σπαράτες καλλονές !...

—Σ' άρέσωνε ; τόν έρωτά.

—Πούδ !...

—Μη θέλεις να σου κάνουμε συμπαιθερίο, να...παν- τρεψτείς καμιά ;

—Δέν είν' ανάγκη, μου άπαντά. Τό μέρος αούτό έ- δω θά γίνη 'Αλβανία...

—Τό φαντάζεσαι ;

—Όπως σε βλέπω και με βλέπεις ! Και ύμα γίνη 'Αλβανία, έμεις ο 'Ιταλοί θά είμαστε κυράγοι εδώ. Έμεις θά είμα- στε νοικοκυριά... Τότε νυμφαίωνα όποια θέλω !...

Πέρασε καιρός από τότε. Τά λόγια του Καστάλι βγήκαν δυστυχώς άληθνή : Τόρα ο 'Ελληνιασός, καθ' ύπόδειξιν τών 'Ιταλών, διώκεται εκεί έπάνω.

Σ' άτι προσέτινε, έγινε.

Σ' ένα δέν ξερω μονάχα άν πέτυχε ο Καστάλι. Αν παντρεύτηκε καμιά κοπέλλα, από τις όμορφες εκείνες, που παίχουμε στο Κιαφρέζι.

Θά γράψω, πάντως, στα Χανιά, στον Παπαδογιάννη, να με...πλη- ροφορήση.

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΑΠΟ ΤΟ ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤ

«ΑΣΤΕΡΕΣ» ΚΑΙ ΘΗΡΙΑ

Μιά από τις έπικίνδυνες γυναίκες του Χόλλυγουντ είναι η Όλγα Σί- λεστ, η όποία έχει άχώροτους συντροφους της δυο μαύρους πάνθηρες. Είλε η εβεντέτα με τά θηρία, άποη την λένε στη φιμιοπούλι. Ξέρει να τά υποτάσσει και να παίζει μαζί τους σαν τόν καλύτερο θηριοδωμα- στή. Όσο για τούς θαιμασιάτες της, αούτοι δέν τολμούν να της ξεκοι- λογηθούν τόν ξρωάτι τους, φοβούμενοι την ένδίκηση τών φίλων της...

Ξέρете ποός είναι ο μεγαλύτερος θαιμασιόπος του κοστίνιου στο Χόλλυγουντ ; Είναι ο Τζην Χάμντον, ο όποιος γά μια νύχτα, βοηθη- μένος από τά συνεργεία τών έργασιών, μπορεί να κινή να...ξεστρωσί- σει στο «κατώ» ένα δάσος, ένα γήπεδο τού ράγκμπυ ή τού ποδοσφαι- ρου ή ένα στάδιο γι' άγώνες αεροκινήτων.

Αούτος άλλωστε δίνει κ' όλες τις τεχνι- κές συμβουλές για τό εγύρισμα τών δια- φρών φίλμ, που έχουν σπινές με σπόρ. Δικαίως λοιπόν έχει έπνομοασθή ο κωμάτος του Χόλλυγουντ.

